ARTYKUŁY

„Polityka i Społeczeństwo" 1(24) / 2026
ISSN 1732-9639; eISSN 3072-5917
DOI: 10.15584/polispol.2026.1.11

Artur Ryszkiewicz*

ZAWIERZENIE GMINY SILE WYŻSZEJ JAKO WYZWANIE DLA NEUTRALNOŚCI ŚWIATOPOGLĄDOWEJ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Streszczenie

Artykuł ma na celu przeanalizowanie praktyki zawierzania gminy pod kątem możliwych naruszeń zasady świeckości państwa i jego neutralności światopoglądowej. „Oddanie w opiekę" gminy Jezusowi lub Maryi przez samorządowców jest w Polsce obecne już od kilkudziesięciu lat. W toku analizy przedstawiono związane z tą praktyką wyzwania oraz niebezpieczeństwa. Przenalizowano również udział Kościoła katolickiego w tym procesie. W podsumowaniu sformułowano postulat *de lege ferenda* dotyczący poddania praktyki zawierzania gmin kontroli mieszkańców. W artykule starano się odpowiedzieć na pytanie badawcze: „Czy praktyka zawierzania gminy Sile Wyższej przez samorządowców jest naruszeniem zasady neutralności światopoglądowej państwa?". W toku rozważań określono, że ta konfesyjna praktyka stanowi poważne zagrożenie dla zasady neutralności światopoglądowej władz publicznych, jednocześnie udzielając twierdzącej odpowiedzi na postawione pytanie badawcze.

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, neutralność światopoglądowa, wolność wyznania, Kościół katolicki, zawierzenie

Wstęp

W ostatnich latach coraz częstszą praktyką wśród samorządowców jest „zawierzenie gminy" Jezusowi lub Maryi, będące jednocześnie publicznym wyznaniem wiary i oddaniem się pod ich metafizyczną opiekę. To właśnie ta praktyka jest rozumiana jako oddanie się tytułowej Sile Wyższej. Zawierzenia, które jest przedmiotem niniejszego artykułu, nie należy mylić z instytucją świętych patronów, wybieranych dla danej miejscowości wspólnie przez władze świeckie i kościelne. W kwestii wyboru patronów warto przytoczyć obserwację Krzysztofa Świderskie-

* E-mail: ryszkiewicz.artur@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2458-7689

go, który zauważa, że „święty patron nie jest wybierany i zatwierdzany dla jednostki samorządu terytorialnego jako osoby prawnej. Gminy, powiaty i samorządy województw wprawdzie posiadają osobowość prawną, niemniej patron ustanawiany jest nie dla związku publiczno-prawnego, lecz dla konkretnego miejsca lub terytorium”[1]. Ustanawianie świętych patronów dla konkretnej gminy znajduje się poza ramami niniejszej analizy.

Zawierzenie czegoś lub kogoś to innymi słowy powierzenie komuś swojego losu. Osoba zawierzająca się Sile Wyższej uznaje, że taki akt przyniesie wymierne korzyści spirytualne czy soteriologiczne. Taka praktyka oddawania się w opiekę Jezusowi lub Maryi jest szczególnie mocno promowana przez Kościół katolicki. Ważną rolę w promocji tego typu czynności pełni między innymi broszura Ludwika Marii Grignon de Monfort, który pisał na przykład: „Jeśli jakaś dusza oddaje się Jej bez zastrzeżeń, jeśli w Niej pokłada całą swą ufność bez zarozumiałości i zuchwalstwa, ze swej strony pracuje nad zdobyciem cnót i opanowaniem namiętności, to i Maryja oddaje się takiej duszy całkowicie”[2].

W Polsce samorządowcy zawierzyli na mocy uchwał rad gmin Jezusowi lub Maryi już przynajmniej kilkanaście miast i gmin. Mowa między innymi o Tuchowie (2004 rok), Świeciu (1996 rok), Tczewie (1996 rok), Oleśnie (2009 rok), Piastowie (2013 rok), Myślenicach (2019 rok) czy Piotrkowie Trybunalskim (2018 rok). Artykuł ma na celu zidentyfikowanie zagrożeń dla zasad neutralności światopoglądowej administracji publicznej oraz ukazanie możliwych implikacji takich zawierzeń. Starano się również odpowiedzieć na pytanie, jak duży udział w publicznych zawierzeniach jednostek samorządu terytorialnego ma kler katolicki.

W toku prac nad artykułem sformułowano następujące pytanie badawcze: czy praktyka zawierzania gminy Sile Wyższej przez samorządowców jest naruszeniem zasady neutralności światopoglądowej państwa? Siłę Wyższą należy rozumieć w tym kontekście jako dwa kluczowe podmioty z punktu widzenia kanonu kulturowo-religijnego chrześcijaństwa – Jezusa i Maryję. Poszukiwaniu odpowiedzi na tak postawione pytanie badawcze służy wykorzystanie m.in. elementów analizy systemowej, analizy instytucjonalno-prawnej i przeglądu literatury. Ważnymi źródłami wykorzystanymi w pracy, oprócz monografii i czasopiśmiennictwa, były akty prawa lokalnego oraz akty prawa powszechnego.

---

[1] K. Świderski, *Ustanowienie świętego patrona miast, gmin, powiatów i województw*, „Studia Prawa Publicznego”, 2022, nr 1 (37), s. 33.

[2] L.M.G. de Montfort, *Traktat o prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny*, Lublin 2014, s. 51.

Neutralność światopoglądowa państwa jako podstawowa zasada konstytucyjna

Podstawowym aktem prawnym regulującym kwestię neutralności światopoglądowej państwa jest Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 roku. Już w rozdziale pierwszym znajdują się adekwatne przepisy odnoszące się do tego zagadnienia. Art. 25, ust. 2 stanowi: „Władze publiczne w Rzeczypospolitej Polskiej zachowują bezstronność w sprawach przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych, zapewniając swobodę ich wyrażania w życiu publicznym”[3]. Nie bez znaczenia jest to, że omawiane zagadnienie znalazło się już w pierwszym rozdziale najważniejszego polskiego aktu prawnego. Zasada określona w cytowanym artykule celowo zawiera odwołanie do szerokiej gamy podmiotów wchodzących w skład „władz publicznych” – tego terminu użyto w celu uniknięcia wątpliwości, że chodzi zarówno o organy centralne, takie jak Sejm czy Rzecznik Praw Obywatelskich, ale także właśnie organy samorządu[4]. Dziś rozumienie terminu „władza publiczna” jest jeszcze szersze, na co zwracał uwagę Trybunał Konstytucyjny w 2001 roku: „W pojęciu «władzy publicznej» mieszczą się […] także inne instytucje niż państwowe lub samorządowe, o ile wykonują funkcje władzy publicznej w wyniku powierzenia czy przekazania im tych funkcji przez organ władzy państwowej lub samorządowej”[5]. Trybunał podkreślał, że wykonywanie władzy publicznej może dotyczyć zróżnicowanych dziedzin działalności samorządu terytorialnego, państwa czy instytucji publicznych, a ponadto „wykonywanie takich funkcji łączy się z reguły, chociaż nie zawsze, z możliwością władczego kształtowania sytuacji jednostki. Dotyczy to obszaru, na którym może dojść do naruszenia praw i wolności jednostki ze strony władzy publicznej”[6].

Władza publiczna, podejmując nawet niewywołujące skutków prawnych uchwały czy stanowiska, może naruszać zasadę zachowania neutralności państwa w kwestiach światopoglądowych. W 2006 roku, z okazji pielgrzymki Benedykta XVI do Polski, Sejm RP przyjął uchwałę, w której stwierdzał m.in.: „Polska, Ojczyzna Jana Pawła II, wita Jego następcę na Stolicy Piotrowej z nadzieją, że ta wizyta […] umocni miejsce wartości chrześcijańskich w życiu społecznym”[7]. Specjalizujący się w zakresie

[3] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483).

[4] B. Chyłka, *Granice zasady bezstronności światopoglądowej władz publicznych (art. 25 ust. 2 Konstytucji RP)*, „Studia Ełckie”, 2017, nr 3, s. 296.

[5] Wyrok z dnia 4 grudnia 2001 r., Sygn. akt SK 18/00, OTK ZU 8/2001, poz. 256.

[6] *Ibidem*.

[7] Uchwała Sejmu z 24 maja 2006 roku z okazji pielgrzymki Jego Świątobliwości Benedykta XVI do Polski (M.P. 2006, nr 37, poz. 408).

prawa wyznaniowego Wojciech Brzozowski ocenił, że wyrażając nadzieję na umocnienie miejsca „wartości chrześcijańskich", Sejm złamał zasadę neutralności światopoglądowej organów władzy publicznej[8]. Jak zauważa Agnieszka Jędrzczak na mocy artykułu 25 ust. 2 Konstytucji RP, neutralność światopoglądowa jest zasadą, którą powinny się kierować organy władzy publicznej zawsze, w każdych warunkach. Błędem jest według niej ograniczanie tego zagadnienia wyłącznie do sytuacji, gdy organ realizuje kompetencje władcze[9]. Tak sformułowany postulat metodologiczny skłania do objęcia zasadą neutralności światopoglądowej również praktykę uchwał problemowych i okolicznościowych podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego.

Geneza i uwarunkowania prawne zawierzania gmin w Polsce

Historia bóstw opiekuńczych jednostki, plemienia, rodu, miasta czy państwa sięga wielu tysiącleci wstecz. Do czasów współczesnych zachowały się na przykład wierzenia w lokalne bóstwa opiekuńcze, których władza nie wykracza poza obszar danej wioski w Indiach[10]. Już w pierwszych latach nauki historii w szkole podstawowej lub obcowania z mitologiami opracowanymi przez Jana Parandowskiego, uczniowie dowiadują się o bóstwach opiekuńczych Aten, Rzymu czy Troi.

Wraz z nadejściem chrześcijaństwa bogowie-opiekunowie zaczęli tracić na znaczeniu, by w końcu całkowicie zniknąć. W kręgu kultury chrześcijańskiej swoistą lukę po boskich opiekunach zaczęli wypełniać święci. Mechanizm ten dobrze zobrazował Yuval Noah Harari, który wskazał również proces włączania bóstw przedchrześcijańskich w panteon świętych w momencie chrystianizacji danego ludu – na przykład celtycka, irlandzka bogini Brigid stała się świętą Brygidą[11].

Posiadanie „własnego" świętego, który byłby jednocześnie patronem danego państwa, było atrakcyjne, szczególnie dla dopiero rodzących się księstw i królestw słowiańskich, germańskich czy skandynawskich. Dlatego tak dużą wagę przywiązywał Bolesław Chrobry do otoczenia należną czcią zwłok Wojciecha Sławnikowica, Brunona z Kwerfurtu czy tzw. Pię-

[8] W. Brzozowski, *Bezstronność światopoglądowa władz publicznych w Konstytucji RP*, Warszawa 2011, s. 92.

[9] A. Jędrzczak, *Wolność sumienia i religii w prawie administracyjnym* [w:] *Wolność w prawie administracyjnym*, red. J. Zimmermann, Warszawa 2017, s. 460.

[10] D. Demski, *Niebramińskie źródła ludowego hinduizmu. Bogowie mniejsi*, „Etnografia Polska", 1996, t. XL, z. 1–2, s. 113.

[11] Y.N. Harari, *Sapiens*, Kraków 2014, s. 266.

ciu Świętych Braci Męczenników[12]. Współcześnie wiele polskich miast ma swoich świętych patronów, a rady gmin współdziałają z aparatem kościelnym, zabiegając o aprobatę Stolicy Apostolskiej dla wyboru nowych świętych. Na początku XXI wieku doszło do kuriozalnej sytuacji, gdy Rada Miejska w Świebodzinie przyjęła w 2006 roku uchwałę, w myśl której „wyraża wolę ustanowienia Chrystusa Króla patronem miasta i gminy Świebodzin"[13]. Kościół nie zgodził się na to, wskazując, że „Do natury […] patronatu należy pełnienie roli orędownika i opiekuna u Boga"[14]. Mimo tego akt wciąż obowiązuje (stan na 14 września 2025 roku).

Pomimo że Kościół nie zgadza się na obwoływanie przez organy władzy lokalnej Jezusa lub Maryi patronami miast i gmin, włodarze stosują inny zabieg – zawierzają swoje gminy tym postaciom. Trudno wskazać pierwszy tego typu akt, lecz z pewnym prawdopodobieństwem można założyć, że była nim uchwała Rady Miasta Świecia z 1996 roku o zawierzeniu i oddaniu pod opiekę mieszkańców gminy Matce Boskiej Fatimskiej[15].

W wyżej przedstawionym modelu to rada gminy decyduje o „zawierzeniu" gminy Sile Wyższej. Jednocześnie istnieje drugi model, w którym to wójt (prezydent/burmistrz) samodzielnie powierza losy „swojej" gminy Jezusowi lub Maryi na podstawie jakiejś *quasi*-administracyjnej decyzji czy zarządzenia. Oba modele łączy bezprawność działania – żaden organ władzy publicznej nie ma kompetencji do podejmowania tego typu decyzji i powierzania losów gminy i jej mieszkańców komukolwiek poza sobą. Grzegorz Maroń jako przykład nieadekwatnej próby wywiedzenia prawa do podejmowania tego typu uchwał przez radę gminy przywołuje m.in. dwa akty[16]:

– Uchwałę nr XXVI/213/04 Rady Miejskiej w Tuchowie z dnia 29 września 2004 r. w sprawie zawierzenia Matce Boskiej Tuchowskiej Gminy Tuchów i jej mieszkańców, do której załącznikiem jest *Modlitwa. Wotum Ziemi Tuchowskiej w 100-lecie Koronacji Cudownego Obrazu Matki Boskiej*";

– Uchwałę nr XXXVIII/233/09 Rady Miejskiej w Oleśnie z dnia 25 marca 2009 r. w sprawie zawierzenia dalszych dziejów Oleśna Trójjedynemu Bogu i macierzyńskiej trosce Bogarodzicy Maryi.

Autorzy pierwszej z uchwał jako podstawę jej wydania wskazywali art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,

[12] Z. Mikołejko, *Żywoty świętych poprawione ponownie*, Warszawa 2017.

[13] Uchwała w sprawie woli ustanowienia patrona miasta i gminy Świebodzin z 29.09.2006 (L/476/06).

[14] L. Przybylska, *Sakralizacja przestrzeni publicznych w Polsce*, Gdańsk 2014, s. 278.

[15] G. Maroń, *Odwołania do Maryi w prawie polskim*, „Studia Prawnicze KUL", 2016, nr 1 (65), s. 72.

[16] *Ibidem*, s. 73.

brzmiący identycznie zarówno w momencie podjęcia uchwały, jak i obecnie: „Do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej”[17]. Sprawy wiary czy religii wykraczają poza zakres działania gminy. Rada może zatem rozstrzygać o kwestiach związanych z funkcjonowaniem gminy, lecz z zastrzeżeniem, że muszą one leżeć w granicach prawa, na co zwrócił uwagę Naczelny Sąd Administracyjny w 2009 roku[18]. Wskazana podstawa drugiej uchwały jest jeszcze bardziej problematyczna, co podkreślił G. Maroń[19]. Rada Miejska w Oleśnie powołała się na przepis w tej samej ustawie, zezwalający radzie gminy na podejmowanie decyzji w sprawie herbu gminy, nazw ulic i placów.

Rada gminy, powiatu ani jakikolwiek organ jednostek samorządu terytorialnego nie dysponuje władzą pozwalającą na wydawanie aktów prawnych związanych z jakąkolwiek formą zawierzania, ofiarowania, składania wotów czy publicznej ekspiacji. Inaczej sprawa ma się jednak z formami ekspresji religijnej osób sprawujących władzę samorządową. Zarówno wójt (burmistrz/prezydent), jak i radny mogą, na bazie aktualnie obowiązujących przepisów, jako osoby prywatne zawierzyć siebie, swoją rodzinę czy gminę dowolnej istocie nadprzyrodzonej. Kluczowe jest jednak to, że czynią to jako osoby prywatne, korzystając z artykułów 53 i 54 Konstytucji RP, gwarantujących wolność religii i wyznania oraz wolność wyrażania własnych poglądów. Jak twierdzi G. Maroń: „Publiczne powołanie się wówczas na pełnioną funkcję nie zmienia tego, że nie jest to działanie organu władzy publicznej, a tylko takiego dotyczy art. 25 ust. 2”[20]. Bardziej radykalne stanowisko sformułował Marcin Olszówka, związany z ultrakonserwatywnym Instytutem na rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris, twierdząc wręcz, że „art. 25 ust. 2 *in fine* Konstytucji […] każdemu zapewnia swobodę wyrażania swych przekonań religijnych, światopoglądowych i filozoficznych w życiu publicznym. «Każdy» oznacza niewątpliwie dowolną osobę fizyczną i prawną […], nie wyłączając piastunów organów władzy publicznej w trakcie pełnienia swojej funkcji”[21]. Zdecydowanie

[17] Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95).

[18] Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 grudnia 2009 r., I OSK 716/09.

[19] G. Maroń, *op.cit.*, s. 73.

[20] *Idem, Quae sunt caesaris, caesari; et quae sunt Dei, Deo. Bezstronność religijna organów samorządu terytorialnego w niewładczej praktyce uchwałodawczej* [w:] *Człowiek, państwo, Kościół. Księga jubileuszowa dedykowana księdzu profesorowi Arturowi Mezglewskiemu*, red. P. Sobczyk, P. Steczkowski, Lublin 2020, s. 273.

[21] M. Olszówka, *Obecność symboli religijnych w przestrzeni publicznej i ochrona uczuć religijnych. Analiza prawa polskiego i wnioski de lege ferenda* [w:] *Wolność religijna. Perspektywa prawnoporównawcza*, red. G. Blicharz, M. Delijewski, Warszawa 2019, s. 62.

odmienne stanowisko w stosunku do wyżej przedstawionych reprezentuje cytowany już wcześniej W. Brzozowski. Według niego w trakcie pełnienia urzędu piastunowie władzy samorządowej są zobowiązani do zachowania neutralności światopoglądowej. Jednocześnie ma to ograniczać możliwość swobodnego wyrażania przekonań religijnych w życiu publicznym[22].

Głośnym przypadkiem „prywatnego" zawierzenia gminy przez włodarza był ten z 2013 roku. Burmistrz Goleniowa (woj. zachodniopomorskie) w trakcie uroczystej mszy oddał „we władanie" gminę Jezusowi Chrystusowi Królowi Wszechświata. Podkreślał przy tym, że była to jego prywatna inicjatywa[23].

Zawierzenie gminy a zasada neutralności światopoglądowej – obszary z ryzykiem naruszeń

Prywatne „zawierzanie" gminy przez wójta lub radnego można oceniać różnie. Występowanie na tego typu uroczystościach, szczególnie w religijnym anturażu, może być przez wiele osób postrzegane jako wykorzystanie powagi zajmowanego stanowiska. Na gruncie prawa wystąpienie włodarza w świątyni dowolnego obrządku i odwołanie się do jakiejkolwiek Siły Wyższej nie może być jednak rozpatrywane jako potencjalne nadużycie. Jednak, jak wspomniano, na gruncie obyczajowym takie wystąpienie i wykorzystanie powagi urzędu może budzić uzasadnione kontrowersje.

Zupełnie inaczej wygląda sytuacja podejmowania przez organy samorządu terytorialnego oficjalnych stanowisk o charakterze konfesyjnym. Stanowi to przejaw daleko posuniętej sakralizacji przestrzeni publicznej oraz złamania zasad neutralności światopoglądowej państwa. Akty przyjmowane przez poszczególne rady gmin wykraczają poza granice prywatnej wolności wyznania poszczególnych radnych. Podejmowanie oficjalnie, w formie uchwał, decyzji o oddaniu gminy pod opiekę istoty nadprzyrodzonej przez organ uchwałodawczy gminy może prowadzić do szeregu patologii i zagrożeń dla konstytucyjnej zasady neutralności światopoglądowej władzy publicznej. Główne zarzuty i ryzyka, które można sformułować w odniesieniu do takich praktyk, obejmują między innymi:

– **Brak podstaw prawnych do wydania takiej decyzji przez radę gminy**. Rada gminy, jak już wcześniej zauważono, nie jest organem uprawnionym do zajmowania się zagadnieniami religijnymi, filozoficz-

[22] W. Brzozowski, *op.cit.*, s. 228–230.

[23] A. Łukaszek, *Krupowicz zawierzył Goleniów Chrystusowi*, Radio Szczecin, https://radioszczecin.pl, 23.11.2013 (14.09.2025).

no-moralnymi, a już tym bardziej soteriologicznymi i chrystologicznymi. Rada, podobnie jak inne organy władzy państwowej, działa na podstawie i w granicach prawa. Jednocześnie należy zauważyć, że o ile poszczególnym radnym czy wójtom przysługuje prawo do posiadania i ekspresji własnych przekonań religijnych, rada nie ma takiego prawa. Warto przy tym podkreślić, że część, jeśli nie większość osób prawnych dysponuje swoistą „wolnością sumienia", o ile podmioty te służą celom moralno-religijnym. Jak pisze Janusz Roszkiewicz, tak pojętą wolnością sumienia mogą dysponować „stowarzyszenia, fundacje, szpitale, spółki prawa handlowego […]. Wolność sumienia instytucji polega […] na możliwości prowadzenia działalności gospodarczej, leczniczej lub społecznej w formie podmiotu zbiorowego w celu realizacji określonych wartości (z reguły religijnych lub etycznych)"[24]. Cel działania samorządu terytorialnego jest jednak inny niż sfera moralno-religijna, dlatego należy wykluczyć możliwość posiadania przez jego poszczególne jednostki wolności sumienia.

– **Zagrożenie wolności od przymusu.** Wspomniany wcześniej art. 53 Konstytucji RP w ustępie 6 stanowi, że nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych. Choć akt zawierzenia gminy nie jest *explicite* nakazem brania udziału w praktykach religijnych, jest aktem sakralizującym przestrzeń gminy. Przestrzeń publiczna staje się więc w pewien sposób „nadprzyrodzona", a mieszkańcy miasta czy gminy domyślnie są traktowani jako uczestnicy wspólnego rytuału o charakterze religijnym. Treść aktów zawierzenia zawiera wiele z tzw. języka magicznego, właściwego dla rytuałów religijnych. Akt zawierzenia, nawet jeśli tylko symboliczny, jest również roszczeniem wobec przestrzeni publicznej, która w założeniu powinna być wspólna. Zawłaszczanie sfery symbolicznej daje także początek przemocy symbolicznej. Pierre Bourdieu twierdził, że przemoc symboliczna jest stosowana poprzez zdolność do definiowania i redefiniowania znaczeń. Ma to również zastosowanie do prawa, przez co zaciera różnice między przymusem a zgodą czy między spontanicznością a wymuszeniem[25].

– **Lukę w systemie nadzoru.** Artykuł 101 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym wprost stanowi: „Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą lub zarządzeniem, podjętymi przez organ gminy w sprawie z zakresu administracji publicznej, może zaskarżyć uchwałę lub zarządzenie do sądu administracyjnego". Kluczowe jest tu jednak wyrażenie „w sprawie z zakresu administracji publicznej". Deklaracje o charakterze konfesyjnym wykraczają

[24] J. Roszkiewicz, *Wolność sumienia osób prawnych*, Warszawa 2022, s. 21.

[25] P. Bourdieu, *Language and Symbolic Power*, Cambridge 1991; *idem*, *Przemoc symboliczna* [w:] *Socjologia. Lektury*, red. P. Sztompka, M. Kucia, Kraków 2006.

daleko poza zakres administracji publicznej. Oznacza to, że mieszkańcy gminy nie są w stanie skutecznie zaskarżyć nawet najbardziej absurdalnych uchwał lub zarządzeń, gdyż sądy nie mają kompetencji do wydawania decyzji w tym zakresie.

Rola Kościoła katolickiego w procesie zawierzeń

Kler, co nie jest dziwne, pozytywnie odnosi się do zawierzeń dokonywanych przez organy jednostek samorządu terytorialnego. Co więcej, samodzielnie dokonuje zawierzeń, często na długo przed wydaniem przez organ gminy jakichkolwiek stanowisk w tej sprawie. Tak było na przykład w omawianym wcześniej przykładzie Świebodzina, które to miasto na sześć lat przed decyzją Rady Miejskiej, 26 listopada 2000 roku, „oddał pod opiekę" Jezusowi biskup zielonogórsko-gorzowski Adam Dyczkowski[26].

Część hierarchów „oddaje pod opiekę" dane miasto dopiero w następstwie przyjęcia przez daną radę gminy stosownego stanowiska. Tak było w przypadku Myślenic – 19 sierpnia 2019 roku Rada Miejska przyjęła uchwałę „w sprawie zawierzenia dalszych dziejów i losów Miasta i Gminy Myślenice Macierzyńskiej opiece i trosce Najświętszej Maryi Pannie Pani Myślenickiej"[27]. Kilka dni później, 24 sierpnia 2019 roku, arcybiskup Marek Jędraszewski „oddał pod opiekę" miasto i gminę podczas uroczystej mszy[28].

Kler patrzy również przychylnie na „prywatne" oddawanie gmin pod opiekę sił nadprzyrodzonych, których dokonują samorządowcy. Na przykład o planowanym zawierzeniu gminy Goleniów przez wspomnianego wcześniej burmistrza Roberta Krupowicza wiedział wcześniej arcybiskup szczecińsko-kamieński Andrzej Dzięga. Podczas wygłoszonego tego samego dnia kazania, na kilka godzin przed tym, jak burmistrz oficjalnie przeprowadził swoją ceremonię, arcybiskup „Apelował do zebranych, żeby nie czekali na jutro i już teraz dawali świadectwo swojej wiary. Jak cytuje Radio Szczecin, metropolita mówił: – To jest ktoś z grona prezydentów i burmistrzów naszych miast, kto powiedział «chcę stanąć dziś pośrodku ludzi i powiedzieć głośno, co mówi moje serce». Pobłogosławiłem temu dziełu, bo ma do tego prawo. Ma prawo wyznać swoją wiarę także

[26] L. Przybylska, *op.cit.*, s. 278.

[27] Uchwała w sprawie zawierzenia dalszych dziejów i losów Miasta i Gminy Myślenice Macierzyńskiej opiece i trosce Najświętszej Maryi Pannie Pani Myślenickiej (Uchwała 86/XIII/2019).

[28] A. Pacho, *Akt zawierzenia miasta i gminy Pani Myślenickiej*, Kraków TVP, https://krakow.tvp.pl, 24.08.2019 (14.09.2025).

w związku z tym, czym na co dzień żyje, co na co dzień czyni i za co na co dzień odpowiada. Niech Bóg błogosławi takie świadectwo i niech ta metoda przenosi się na wszystkich"[29].

Kościół jest oczywiście beneficjentem tego typu aktywności samorządowców. Przede wszystkim dlatego, że kler może nadawać legitymizację takim aktom. Jednocześnie umacnia swoją dominację symboliczną. Korzystna z punktu widzenia kleru jest także sytuacja, kiedy samorządowcy wychodzą samodzielnie z taką inicjatywą, niezachęcani (przynajmniej publicznie) do tego przez Kościół.

Zakończenie

W toku przedstawionych przykładów oraz norm prawnych należy twierdząco odpowiedzieć na postawione we wprowadzeniu pytanie badawcze, brzmiące: Czy praktyka zawierzania gminy Sile Wyższej przez samorządowców jest naruszeniem zasady neutralności światopoglądowej państwa? Zawierzanie gminy przez dysponentów władzy samorządowej w formie uchwały lub aktu imitującego akt prawa lokalnego należy jednoznacznie zakwalifikować jako poważne naruszenie zasady neutralności światopoglądowej państwa oraz istotne przekroczenie kompetencji władz publicznych. Jednakże trzeba podkreślić jeszcze raz, że osoby wchodzące w skład danego gremium stanowiącego prawo lokalne mają prawo osobiście (to znaczy występując jako ta konkretna osoba, a nie np. rada gminy) zawierzać dowolną zbiorowość lub miejscowość dowolnej istocie nadprzyrodzonej. Będzie to oceniane różnie, jednak na gruncie prawa nie stanowi przekroczenia norm.

W artykule wskazano, że poza wątpliwościami natury etycznej, zawierzanie gmin przez rady nie znajduje odpowiedniej podstawy prawnej, gdyż wykracza poza działalność administracji publicznej. W związku z tym pojawia się kolejny poważny problem z rozliczalnością radnych. *De lege lata* brak możliwości prowadzenia procederu „oddawania w opiekę" gmin przez rady wydaje się oczywisty. Zawierzanie gminy wykracza daleko poza ustawowe kompetencje samorządu, dlatego tego typu uchwały nigdy nie powinny być procedowane. Prowadzi to również do założenia, że *ipso iure* podejmowanie takich uchwał nie ma mocy prawnej – stanowi o tym zresztą art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

[29] J. Kowalewska, *Burmistrz Goleniowa zawierzył gminę Jezusowi Chrystusowi Królowi Wszechświata*, Szczecin Wyborcza, https://szczecin.wyborcza.pl, 24.11.2013 (14.09.2025).

Skoro zatem wszystko wskazuje, że akty prawne są w tym zakresie jasne, należałoby wzmocnić ich egzekwowanie. *De lege ferenda* warto zwiększyć możliwość kontroli tego typu inicjatyw rad gminy, a przede wszystkim możliwość wywierania wpływu przez mieszkańców. Dobrym pomysłem wydaje się więc modyfikacja art. 101 ust. 1 wspomnianej ustawy. Aktualnie brzmi on: „Każdy, czyj interes prawny lub uprawnienie zostały naruszone uchwałą lub zarządzeniem, podjętymi przez organ gminy w sprawie z zakresu administracji publicznej, może zaskarżyć uchwałę lub zarządzenie do sądu administracyjnego". Usunięcie fragmentu „w sprawie z zakresu administracji publicznej" pozwoliłoby na rozszerzenie katalogu spraw możliwych do kierowania do sądów. Dzięki temu łatwiejsze będzie wykazanie, że dana uchwała ingerująca w sferę wolności religijnej, oprócz tego, że podjęta niezgodnie z prawem, mogła naruszać interesy mieszkańców. Warto bowiem pamiętać, że nie tylko naruszenie uchwałą rady gminy interesu materialnego może stanowić przesłankę do jej zaskarżenia – zwracał na to uwagę już w 2010 roku Naczelny Sąd Administracyjny[30].

Bibliografia

Bourdieu P., *Language and Symbolic Power*, Cambridge 1991.

Bourdieu P., *Przemoc symboliczna* [w:] *Socjologia. Lektury*, red. P. Sztompka, M. Kucia, Kraków 2006.

Brzozowski W., *Bezstronność światopoglądowa władz publicznych w Konstytucji RP*, Warszawa 2011.

Chyłka B.*, Granice zasady bezstronności światopoglądowej władz publicznych (art. 25 ust. 2 Konstytucji RP)*, „Studia Ełckie", 2017, nr 3.

De Montfort L.M.G., *Traktat o prawdziwym nabożeństwie do Najświętszej Maryi Panny*, Lublin 2014.

Demski D., *Niebramińskie źródła ludowego hinduizmu. Bogowie mniejsi*, „Etnografia Polska", 1996, t. XL, z. 1–2.

Harari Y.N., *Sapiens*, Kraków 2014.

Jędrzczak A., *Wolność sumienia i religii w prawie administracyjnym* [w:] *Wolność w prawie administracyjnym*, red. nauk. J. Zimmermann, Warszawa 2017.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483).

Kowalewska J., *Burmistrz Goleniowa zawierzył gminę Jezusowi Chrystusowi Królowi Wszechświata*, Szczecin Wyborcza, https://szczecin.wyborcza.pl, 24.11.2013 (14.09.2025).

Łukaszek A., *Krupowicz zawierzył Goleniów Chrystusowi*, Radio Szczecin, https://radioszczecin.pl, 23.11.2013 (14.09.2025).

[30] Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 2010 r. I OSK 1016/09.

Maroń G., *Odwołania do Maryi w prawie polskim*, „Studia Prawnicze KUL", 2016, nr 1 (65).
Maroń G., *Quae sunt caesaris, caesari; et quae sunt Dei, Deo. Bezstronność religijna organów samorządu terytorialnego w niewładczej praktyce uchwałodawczej* [w:] *Człowiek, państwo, Kościół. Księga jubileuszowa dedykowana księdzu profesorowi Arturowi Mezglewskiemu*, red. P. Sobczyk, P. Steczkowski, Lublin 2020.
Mikołejko Z., *Żywoty świętych poprawione ponownie*, Warszawa 2017.
Olszówka M., *Obecność symboli religijnych w przestrzeni publicznej i ochrona uczuć religijnych. Analiza prawa polskiego i wnioski de lege ferenda* [w:] *Wolność religijna. Perspektywa prawnoporównawcza*, red. G. Blicharz, M. Delijewski, Warszawa 2019.
Pacho A., *Akt zawierzenia miasta i gminy Pani Myślenickiej*, Kraków TVP, https://krakow.tvp.pl, 24.08.2019 (14.09.2025).
Przybylska L., *Sakralizacja przestrzeni publicznych w Polsce*, Gdańsk 2014.
Roszkiewicz J., *Wolność sumienia osób prawnych*, Warszawa 2022.
Świderski K., *Ustanowienie świętego patrona miast, gmin, powiatów i województw*, „Studia Prawa Publicznego", 2022, nr 1 (37). DOI: 10.14746/spp.2022.1.37.2.
Uchwała Sejmu z 24 maja 2006 roku z okazji pielgrzymki Jego Świątobliwości Benedykta XVI do Polski (M.P. 2006, nr 37, poz. 408).
Uchwała w sprawie woli ustanowienia patrona miasta i gminy Świebodzin z 29.09.2006 (L/476/06).
Uchwała w sprawie zawierzenia dalszych dziejów i losów Miasta i Gminy Myślenice Macierzyńskiej opiece i trosce Najświętszej Maryi Pannie Pani Myślenickiej (Uchwała 86/XIII/2019).
Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 1990, nr 16, poz. 95).
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 7 grudnia 2009 r., I OSK 716/09.
Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 20 stycznia 2010 r. I OSK 1016/09.
Wyrok z dnia 4 grudnia 2001 r., Sygn. akt SK 18/00, OTK ZU 8/2001, poz. 256.

Entrustment of a municipality to a Higher Power as a challenge to the ideological neutrality of local government

Abstract

The article analyzes the practice of local government authorities consecrating (entrusting) a municipality, from the perspective of potential violations of the principles of secularism and ideological neutrality of the state. The consecration of a municipality to Jesus or Mary by local officials has been present in Poland for several decades. The analysis presents the challenges and dangers associated with this practice. It also examines the involvement of the Catholic Church in this process. In conclusion, the article formulates a *de lege ferenda* proposal to subject the practice of municipal consecration to public scrutiny by citizens. The article sought to answer the research question: „Does the practice of local officials consecrating a municipality to a Higher Power violate the principle of the state's ideological neutrality?". In the course of the discussion, it was determined that this confessional practice poses a serious threat to the principle of ideological neutrality of public authorities, thereby providing an affirmative answer to the posed research question.

Keywords: local government; ideological neutrality; freedom of religion; Catholic Church; consecration